

# Runråd 136 – Det femtonde heldagsrunrådet, Uppsala universitet

Tid: 10:00–18:00

Dag: Torsdag 12 mars 2026

Lokal: [10:203, Zinniarummet, Blåsenhus](#)

Organisatörer: Marco Bianchi, Eric Lander och Henrik Williams

10.00 Inledning

10.15 Staffan Fridell: Varifrån restes runstenarna? Sambandet mellan ortnamn och runstenar i Småland

10.45 Stefan Jacobsson: Personnamn i Smålands vikingatida runinskrifter

11.15 Lunch (Feiroz)

12.30 Patrik Larsson: Till tolkningen av runföljden **rufra** på Sm 93 Nömme

13.00 Jan Owe: Hur Öpir på Sm 93 var släkt med sin farfar

13.30 Bensträckare

13.45 Förlängd diskussion om Sm 93

14.00 Laila Kitzler Åhfeldt: Runstensfragmentet från Hagby kyrka

14.15 Per Stille: Ryssbystenarna Sm 39 och Sm 40

14.45 Kaffe

15.15 Henrik Williams: Runstenen Sm 92 Björkö kyrkogård

15.45 Michael Lerche Nielsen: Maria, Asmundær, Sibbi og de andre. Lidt om middelalderindskrifterne i Smålands runinskrifter

16.15 Bensträckare

16.30 Magnus Källström: En given tolkning och ett hopplöst fall? – Sm 67 Bringetofta kyrka och Sm 18† Gårdsby kyrka

17.00 Eric Lander: Lakunen i Hossmo (Sm 164)

17.30 Avslutning

Middag på egen bekostnad för dem som vill följa med till Indian Kitchen

## Sammanfattningar:

Staffan Fridell: ”Varifrån restes runstenarna? Sambandet mellan ortnamn och runstenar i Småland.” Jag har gått igenom alla småländska vikingatida runstenar och försökt avgöra varifrån resorna kom. Det gör jag utifrån det grundläggande antagandet att runstenarna rests hemmavid. Det finns två huvudsakliga fall: 1) runstenen står i byn som den rests från; 2) runstenen står nära en gräns mellan två byar på den sida av gränsen som den rests ifrån. Undantagen från dessa fall är få. Ett annat grundläggande antagande är att ortnamn som huvudregel inte byts ut utan har kontinuitet från bebyggelsens etablerande. I flera fall gäller det att ta ställning till om bebyggelser går tillbaka till vikingatid eller är medeltida avskräningar från större enheter.

Stefan Jacobsson: ”Personnamn i Smålands vikingatida runinskrifter.” Föredraget behandlar för det första frekvensen hos de olika typerna av personnamn (ditematiska och monotematiska primära namn, hypokorismer och binamn bland mans- och kvinnonamn) i Smålands vikingatida runinskrifter under jämförelse med det vikingatida runnamns materialet i stort. Utmärkande för Småland visar sig härvid vara den relativt stora andelen binamnsbildningar. För det andra tas den ganska stora gruppen av mansnamn upp som inte är kända från samtida runinskrifter utanför Småland. Dit hör ditematiska namn som *Ginnfastr* och *Vēfūss* och binamnsbildningar som *SāmR*, *Vrāi* och *Ūtlagi*.

Patrik Larsson: ”Till tolkningen av runföljden **rufra** på Sm 93 Nömme.” Inskriften Sm 93 Nömme inleds med en runföljd **rufra**, vilken uppenbarligen står för ett personnamn. Ragnar Kinander tolkar den i Smålands runinskrifter som namnet (fvn.) *Hrólfr*. Tolkningen som sådan kommenteras knappt, trots att den förutsätter ett ganska grovt ristningsfel. Det nämns endast i förbifarten att inskriften är ”illa planerad liksom den är illa stavad”. Syftet med mitt föredrag är att granska denna tolkning och försöka föreslå en alternativ tolkning som ligger närmare skriftbilden.

Jan Owe: ”Hur Öpir på Sm 93 var släkt med sin farfar.” Runinskriften på runstenen Sm 93 från Nömme i Björkö sn har lästs : **rufra : risti : stin : pansi : aftir isuni : sina : sin : auk : purstin : : tirika : kuþa : faþura : : auk : at : sam : uubir : at : sin** : Kinander tolkar inskriften *Rolf reste denna sten efter sina söner Sven (el. Sten) och Torsten och efter Sām, goda unga män, Öper efter sin fader*. Hur kan man läsa den senare delen av inskriften för att få ett sammanhang i den? Och vem var Öpir son till? Jag presenterar några förslag och den som vill läsa på i förväg vad jag skrev 2023 kan gå till <https://runbloggen.gamlebo.se/2023/04/30/hur-opir-i-smaland-var-slakt-med-sin-farfar/>. Men vad tror vi idag?

Laila Kitzler Åhfeldt: ”Runstensfragmentet från Hagby kyrka.” Av inskriften på fragmentet från Hagby kyrka återstår endast fyra runor (varav en är skadad) och ett skiljetecken, vilka bildar det inte alltför uttömmande ordet ’och’. Kalkstenen lär komma från Öland. Jag har analyserat huggspåren och jämfört dem med andra runstenar och gravhällar, från Köpingsvik och annorstädes, för att söka svaret på två frågor, nämligen 1) om även ristningen är öländsk och 2) om det är en runsten eller en gravhäll.

Per Stille: ”Ryssbystenarna Sm 39 och Sm 40.” Vid Ryssby kyrka i Sunnerbo finns en runsten, Sm 39, ett fragment, Sm 41 och ett runstensfragment Sm 40†, vilka senare Ragnar Kinander bedömer som samhöriga. Här analyseras Kinanders rekonstruktion och ges en annan. Det är dock tveksamt om fragmenten verkligen hör samman. Här ges också ett förslag på annan namnläsning i Sm 41, **kuik** i stället för **kum....** Vidare berörs runstenarnas plats i sitt sammanhang.

Michael Lerche Nielsen: ”Maria, Asmundær, Sibbi og de andre. Lidt om middelalderindskrifterne i Smålands runinskrifter.” De smålandske runeindskrifter fra middelalderen har – når man ser bort fra flere bidrag fra Staffan Fridell – stået i baggrunden i forhold til runestenene fra vikingetiden. Småland rummer imidlertid en stor rigdom af forskellige genstands- og indskrifttyper fra middelalderen. Oplægget fokuserer på forskellige kommentarer til publiceringen i Smålands runeindskrifter.

Henrik Williams: ”Runstenen Sm 92 Björkö kyrkogård.” För den skadade inskriften på Sm 92 räknar Ragnar Kinander med minst sju felristningar och har allmänt en låg uppfattning om dess ristare. Ändå är det frågan om ett resligt minnesmärke med stora runor ristade på två sidor och text längre än genomsnittet, allt tecken på ett högstatusmonument. I min presentation försöker jag försvara ristarens ortografi och föreslå en tolkning av skadade partier och otolkade sekvenser.

Magnus Källström: ”En given tolkning och ett hopplöst fall? – Sm 67 Bringetofta kyrka och Sm 18† Gårdsby kyrka.” *Smålands runinskrifter* har en tillkomsthistoria som är rätt annorlunda än för andra delar i serieverket *Sveriges runinskrifter*. Bandet författades av Ragnar Kinander och gavs ut i två häften under en förhållandevis lång period. Det första häftet med runinskrifterna i Kronobergs län utkom 1935 som författarens gradualavhandling, medan det andra häftet omfattande Jönköpings och Kalmar läns runinskrifter lämnade trycket först tjugosex år senare, 1961. Häftena skiljer sig ganska påtagligt från varandra både till form och innehåll. I det första häftet är behandlingen av de enskilda inskrifterna mycket grundlig, särskilt på läsnings- och tolkningsnivå. Artiklarna är också långa, men mycket sparsamt illustrerade. I det andra häftet är artiklarna däremot relativt korta, kommentarerna till tolkningarna i regel lakoniska och med många svårigheter lämnade olösta. I gengäld återges här betydligt fler av de äldre avbildningarna.

Jag kommer i mitt bidrag att ta upp två medeltida inskrifter som illustrerar hur det kan se ut i verket: putsristningen [Sm 67](#) i Bringetofta kyrka som ingår i det andra häftet från 1961 och den försvunna [Sm 18](#) som ska ha funnits på ett beslag på kyrkdörren i Gårdsby och som behandlas i häftet från 1935. Jag tror mig dock inte om att ha genomskådat betydelsen mer än i det första fallet.

Eric Lander: ”Lakunen i Hossmo (Sm 164).” I Hossmo kyrka står en runristad dopfunt från 1200-talet. Kinanders översättning av runtexten i *Smålands runinskrifter* lyder ’Jag beder dig ... att du beder för den man, som gjorde mig, och därvid nämner hans namn. Jakob hette han.’ I mitt föredrag diskuterar jag läsnings- och tolkningsmöjligheter för den skadade runföljden **b....--** som utgör runtextens fjärde ord.